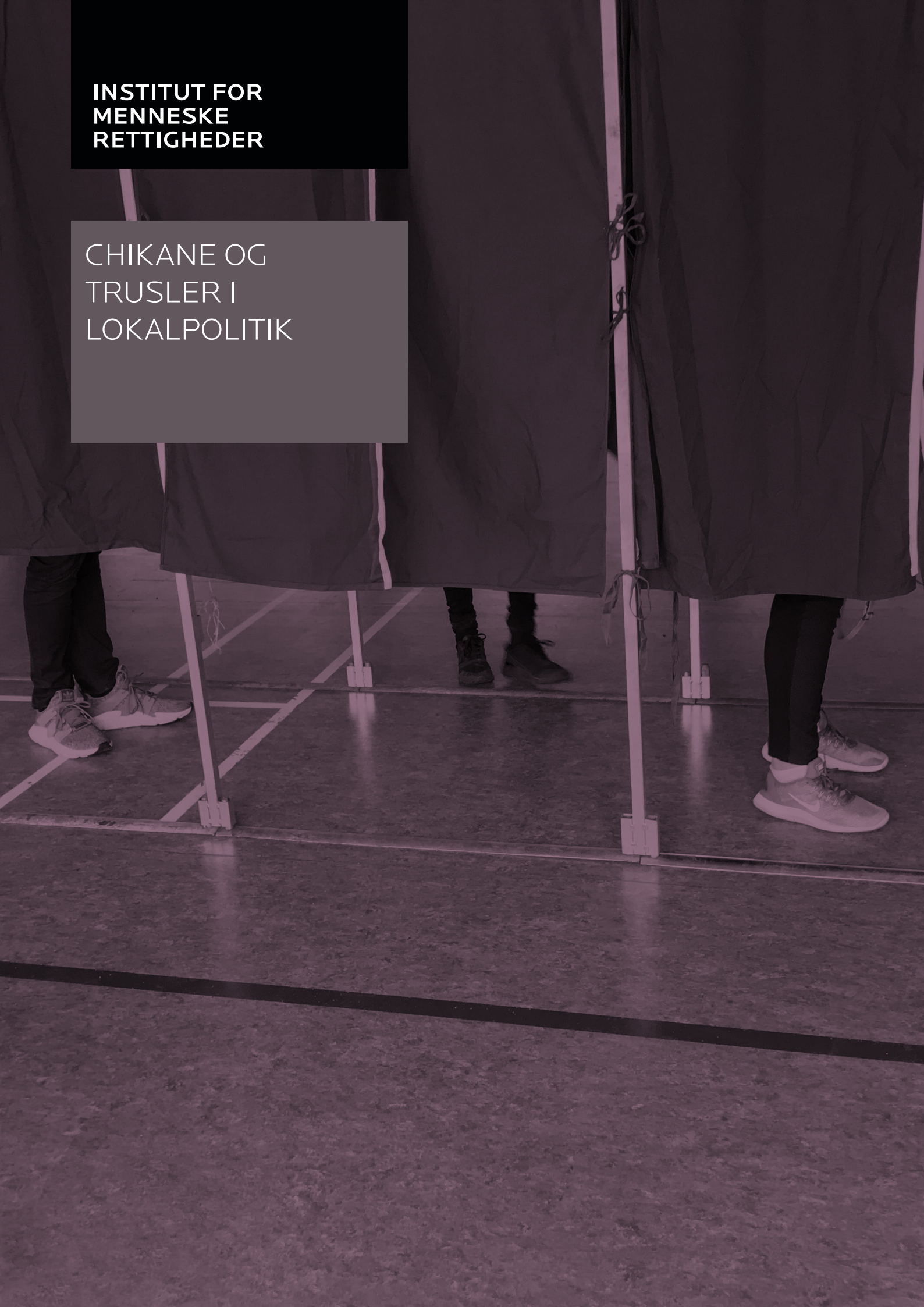

**INSTITUT FOR
MENNESKE
RETTIGHEDER**

CHIKANE OG
TRUSLER I
LOKALPOLITIK

CHIKANE OG TRUSLER I LOKALPOLITIK

FEBRUAR 2022

Forfattere: Tinne Steffensen og Lumi Zuleta. Med bidrag af Peter Hjaltason

Redaktion: Morten Emmerik Wøldike

Ansvarlig: Ligebehandlingschef Nikolaj Nielsen

Layout: Michael Länger

Forsidebillede: Ole Schwander // www.shutterstock.dk

e-ISBN: 978-87-7570-064-6

© 2022 Institut for Menneskerettigheder

Danmarks Nationale Menneskerettighedsinstitution

Wilders Plads 8K

1403 København K

Telefon 32 69 88 88

www.humanrights.dk

Vi tilstræber, at vores udgivelser bliver så tilgængelige som muligt. Vi bruger fx store typer, korte linje, få orddelinger, løs bagkant og stærke kontraster.

Læs mere om tilgængelighed på: www.menneskeret.dk/tilgaengelighed

INDHOLD

1	INDLEDNING	4
2	BAGGRUND FOR UNDERSØGELSEN	5
3	CHIKANE ELLER TRUSLER OPLEVES AF OP MOD HVER ANDEN	9
4	SEKSUEL CHIKANE OG GROVERE TRUSLER HYPPIGE BLANDT UNGE (OG) KVINDER	14
5	KVINDER, UNGE OG ETNISKE MINORITETER OPLEVER OFTEST CHIKANE OG TRUSLER – DET RAMMER DOG PÅ TVÆRS AF BLOKKENE	16
6	MANDLIGE KANDIDATER SKAL OFTERE HØRE FOR DERES POLITISKE HOLDNINGER, KVINDER OG UNGE FOR DERES KØN, UDSEENDE OG ALDER	19
7	CHIKANE OG TRUSLER PÅVIRKER KANDIDATERNES ADFÆRD	21
8	HJÆLP TIL AT HÅNDBERE CHIKANE OG TRUSLER	26
9	ER PARTIERNE FORPLIGTET TIL AT STØTTE OG VEJLEDE KANDIDATERNE?	29
10	PARTIERNES EKSISTERENDE INDSATSER	30
11	KONKLUSION OG ANBEFALING	31
12	BILAG	33

1 INDLEDNING

- At opleve chikane og trusler er blevet en del af dagens valgkampe. Det viser denne undersøgelse, hvor 45 % af adspurgte kandidater til kommunalvalget 2021 svarer, at de har oplevet chikane eller trusler, fx i form af hærværk mod valgplakater, hadefulde kommentarer på sociale medier eller chikanerende tilråb. Det er afgørende for både rekruttering og fastholdelse af kandidater til politiske poster, at det at stille op til valg ikke medfører for store personlige konsekvenser.
- Særligt kvinder, unge kandidater og etniske minoriteter rammes af chikane og trusler. 26 % af kvindelige byråds kandidater i alderen 18-39 år har oplevet seksuel chikane i valgkampen i form af kommentarer eller beskeder på sociale medier, mundtlige kommentarer eller uønsket berøring. 21 % af alle kandidater med etnisk minoritetsbaggrund har oplevet chikane og trusler, som er rettet mod deres etnicitet og/eller hudfarve.
- Chikane og trusler kan være en barriere, som har direkte indvirkning på kandidaternes adfærd og på vejen mod en politisk karriere. Af de kandidater, der angiver at have oplevet chikane og trusler, svarer næsten halvdelen (46 %), at det har haft negative konsekvenser for deres adfærd. Det svarer til, at hver femte af samtlige opstillede kandidater (21 %) har oplevet chikane eller trusler, der har haft direkte negative konsekvenser for deres adfærd i valgkampen. Det har blandt andet påvirket kandidaternes lyst til at ytre sig frit i politiske debatter. Der er en del flere kvinder, der bliver mere varsomme med at ytre sig som følge af chikane og trusler (40 %), sammenlignet med mænd (29 %). Det er en bekymrende konsekvens for den demokratiske samtale, at en så stor gruppe af kvinderne vælger at holde sig ude af debatten af frygt for chikane og trusler.
- I yderste konsekvens påvirker chikane og trusler kandidaternes lyst til at genopstille. 19 % af dem, der har oplevet chikane eller trusler, overvejer at undlade at genopstille på grund af deres oplevelser. Det er særligt bekymrende, set i lyset af at gruppen af kvinder, unge og etniske minoriteter, der rammes hårdest af chikane eller trusler, også er dem, som er underrepræsenteret blandt de opstillede kandidater.
- Kandidater er som udgangspunkt ikke ansat i partierne, og derfor har partierne ikke en entydig retlig forpligtelse til at beskytte deres politiske kandidater mod chikane og trusler i forbindelse med at føre valgkamp. Partierne kan dog støtte deres kandidater ved egne initiativer og retningslinjer.

INSTITUT FOR MENNESKERETTIGHEDER ANBEFALER

- At partierne etablerer en rådgivningsfunktion, der giver politiske kandidater vejledning om, hvordan hændelser med chikane og trusler håndteres og anmeldes til politiet og de sociale medier.

2 BAGGRUND FOR UNDERSØGELSEN

Institut for Menneskerettigheder har som nationalt ligebehandlingsorgan til opgave at fremme ligebehandling af alle uden forskelsbehandling på grund af køn, seksuel orientering, kønsidentitet, kønsudtryk, kønskarakteristika, handicap, race eller etnisk oprindelse.¹ På den baggrund har instituttet tidligere sat fokus på kvinders underrepræsentation i kommunalpolitik; barrierer, som etniske minoritetskandidater møder, når de går aktivt ind i politik, samt belyst konsekvenserne af den hårde tone i den offentlige debat på sociale medier, hvor særligt unge og kvinder afholder sig fra at deltage i debatter på Facebook og andre sociale medier på grund af den hårde tone.²

I denne analyse undersøger vi omfanget og karakteren af opstillede kandidaters oplevelser med trusler og chikane i forbindelse med den kommunale valgkamp 2021. Det gør vi ud fra den antagelse, at chikane og trusler kan være en barriere for mange, som stiller op i politik. For at sikre en bred rekruttering og fastholdelse af de politiske kandidater i partierne er det nødvendigt at minimere barriererne for alle gruppers deltagelse i politik.

DET REPRÆSENTATIVE DEMOKRATI BYGGER PÅ POLITISK DELTAGELSE

For at sikre et velfungerende repræsentativt demokrati er det vigtigt, at en høj andel af befolkningen går til stemmeurnerne, men det forudsætter også, at der er kandidater, der engagerer sig i partierne og stiller op til posterne i vores demokratiske forsamlinger. Medlemstallene i partierne har været støt faldende de sidste mange år og er i dag på lidt under 4 %.³ Kandidater rekrutteres oftest blandt aktive partimedlemmer, og en tidligere undersøgelse peger på, at der særligt er rekrutteringsproblemer blandt partierne ved kommunalvalget.⁴

Der rejses jævnligt kritik af, at de mennesker, der sidder i kommunalbestyrelser, regionsråd og Folketinget, ikke afspejler den befolkning, hvis interesser de skal varetage. Det er, både når det angår uddannelse, erhvervs erfaring, køn og etnisk baggrund. Der er dog udbredt enighed om, at en bred repræsentation af forskellige erfaringer og interesser i vores demokratiske forsamlinger er et ideal, der skal tilstræbes – og som blandt andet skal tilvejebringes ved at fjerne eventuelle barrierer, der står i vejen og skaber denne ulighed i repræsentation.

Generelt set er både kvinder, unge og etniske minoriteter i varierende grad underrepræsenteret i kommunalpolitik.⁵ Det er dog værd at bemærke, at stiller en kvindelig kandidat eller en kandidat med etnisk minoritetsbaggrund først op til kommunalvalg, så er chancen for, at kandidaten bliver valgt ind, ikke mindre, end hvis det var en mandlig eller etnisk dansk kandidat.⁶ Tal for opstillede og valgte kandidater tyder dermed på, at udfordringen i høj grad eksisterer i rekrutteringen og fastholdelsen af kandidater.

En svag repræsentation er en udfordring for demokratiet og ligestillingen på flere måder. Det er et problem, i det omfang at det også betyder ulige muligheder for at

søge indflydelse og magt, hvis der er strukturer eller barrierer, som står i vejen for, at nogle grupper deltager i politik eller den offentlige debat. Uligheden kan også være udtryk for, at puljen af kandidater ikke opdyrkes tilstrækkeligt – og at fremtidige dygtige politikere afholder sig fra at gå den vej.⁷

Demokratikommisionen skriver – i deres anbefalinger af at styrke demokratiet i Danmark – følgende om politisk deltagelse:

”Vi mener, at bagsiderne ved et politisk engagement opleves som for store blandt borgerne, og at dette kan afskrække mange fra et medlemskab i partierne eller deltagelse i politik.”⁸

Det er med andre ord af afgørende betydning, at kandidaters oplevelser med fx chikane og trusler ikke fører til, at kandidater undlader at genopstille, eller at oplevelserne bliver et skræmmeeksempel for andre, og dermed afholder potentielle kandidater fra at stille op til politiske poster eller søge medlemskab og indflydelse i politiske partier. Dette handler også om at give fremtidige potentielle kandidater mulighed for at identificere sig med og spejle sig i de kandidater, der stiller op til valg.

En skæv fordeling kan også betyde, at vigtige erfaringer – som måtte være fælles for den underrepræsenterede gruppe – ikke er repræsenteret dér, hvor beslutningerne bliver taget. En nyere undersøgelse peger på, at den skæve repræsentation også har konsekvenser, idet politikere er tilbøjelige til at være mere imødekommende overfor borgere, der ligner dem selv. Et eksperiment fra Københavns Universitet viste, at kommunalpolitikere var mere tilbøjelige til at besvare henvendelser fra borgere, der var medlemmer af deres egen ”etniske gruppe”.⁹

I denne analyse om chikane og trusler under valgkampen til kommunalvalget i november 2021 er formålet at undersøge kandidaternes egne oplevelser.

FAKTABOKS: DATAGRUNDLAG

Data er indsamlet af Epinion med udgangspunkt i en kandidatliste (sampleliste) udarbejdet af Institut for Menneskerettigheder, hvor i alt 7.688 kommunalvalgskandidater har fået tilsendt spørgeskemaet. Samplelisten består af offentligt tilgængelige mailadresser, som det har været muligt at finde på de opstillede kandidater, der figurerer på KMD’s kandidatliste, som alt i alt udgør 9.168 kandidater.

Vi har lokaliseret e-mailadresser på i alt 7.688 kandidater. Der var altså i alt 1.480 personer svarende til 16 % af kandidaterne, som det ikke var muligt at finde kontaktoplysninger på i form af e-mailadresser, og som derfor ikke modtog en invitation til undersøgelsen. I alt har 2.271 kommunalvalgskandidater besvaret spørgeskemaet, hvilket svarer til en svarprocent på 30 % og en samlet stikprøve, der udgør 25 % af populationen af opstillede kandidater.

Data er indsamlet i perioden 18. november 2021 til 3. december 2021.

FAKTABOKS: METODISKE OVERVEJELSER

Ved brug af spørgeskema som metode til at undersøge omfanget og karakteren af chikane og trusler i forbindelse med en kommunal valgkamp er det afgørende for resultaternes generaliserbarhed, at dem der har besvaret undersøgelsen, er repræsentative for hele gruppen af opstillede byråds kandidater.

Tabel 1 i bilag viser fordelingen af køn, alder, etnicitet, hvilken region kandidaten er opstillet i, og hvilken "politisk blok" kandidaten stiller op for (forstået som traditionel rød blok, traditionel blå blok og lokallister) for henholdsvis de indsamlede besvarelser (stikprøven) og alle kandidater (population). Tabellen viser, at stikprøven generelt repræsenterer populationen af kandidater godt - med relativt små forskelle i fordelingerne. For at gøre op for de små forskelle, er der lavet vægte baseret på data (køn, alder, region og politisk blok).

Det er metodisk ikke muligt at udarbejde vægte for gruppen af etniske minoriteter eller med fuld sikkerhed fastslå repræsentativitet, da måden gruppen afgrænses på varierer. Danmarks Statistik har i 2017 opgjort alle byråds kandidaters herkomst som henholdsvis "ikke-vestlig" eller "vestlig". I spørgeskemaet til denne undersøgelse spørges kandidaterne ind til, hvorvidt andre opfatter dem som indvandrere eller efterkommer. Med ovennævnte vægte, udgør etniske minoritetskandidater dog 5 % af stikprøven, hvilket svarer til Danmarks Statistiks opgørelse fra 2017 (se tabel 1 i bilaget).

I alle spørgeskemaundersøgelser vil der være en udfordring med "selection bias" – altså tendensen til, at de der er investeret i et emne, er mere tilbøjelige til at give sig tid til at svare. Dette er noget nær umuligt at komme helt af med, da en sådan undersøgelse er frivillig at udfylde. Det er gjort klar i ordlyden i invitationen, at undersøgelsen udsendes til samtlige kandidater og eksempler på chikane og trusler er nævnt for at gøre klart, at det er en bred vifte af oplevelser, der bliver spurgt ind til. I forhold til formålet om at måle omfanget af chikane og trusler, er det vigtigt, at også de, der intet oplever, har besvaret spørgeskemaet. Det ses fx i at den gruppe, der oplever mindst chikane og trusler - mænd over 60 år - er en smule overrepræsenteret.

Svarprocenten og stikprøvens repræsentativitet kombineret med de tilføjede vægte gør, at vi med rimelig sikkerhed kan udlede denne analyses resultater til at gælde for alle opstillede kandidater til kommunalvalget og ikke bare for stikprøven. Med de ovennævnte forbehold in mente, rapporterer vi kun på forskelle og sammenhænge, der er solide. De steder, hvor krydstabuleringer er baseret på et meget lille antal besvarelser, vil usikkerhed i tallene være beskrevet under figurerne. I figurer og tabeller er vist vægtede andele svar (procenter) og uvægtede antal besvarelser.

FAKTABOKS: DEN TYPISKE BYRÅDSKANDIDAT VED KOMMUNALVALGET 2021 ER EN ETNISK DANSK MAND PÅ 52 ÅR

Som beskrevet tidligere er der færre unge, kvinder og personer med etnisk minoritetsbaggrund blandt kommunalvalgskandidater i Danmark. Det afspejler sig også i denne undersøgelse, hvor vi kan tegne følgende billede af kandidaterne i vores stikprøve:

- 66 % af kandidaterne er mænd
- Den gennemsnitlige alder er 52 år
- Kun 7 % af kandidaterne er under 30 år
- 95 % har svaret, at de af andre opfattes som etnisk danske, mens 5 % har svaret, at andre opfatter dem som indvandrere eller efterkommere
- 9 % svarer, at de har et længerevarende helbredsproblem eller fysisk handicap¹⁰
- 44 % opstiller for blå blok, 47 % opstiller for rød blok, og 10 % opstiller for lokallister.

FAKTABOKS: DEFINITION AF CHIKANE OG TRUSLER

Respondenterne er blevet inviteret til undersøgelsen med følgende introtekst:

Denne undersøgelse handler om, i hvilket omfang du som kommunalvalgskandidat har været udsat for chikane og trusler i forbindelse med kommunalvalget den 16. november 2021.

Chikane kan være uønskede henvendelser, forfølgelse, hærværk mod valgplakater eller lignende. Trusler kan være, om du er blevet truet på livet, truet med, at andre vil gøre skade på dig eller din familie, truet med afsløringer af private forhold eller lignende.

Herefter er de blevet stillet følgende spørgsmål:

Har du oplevet nogle af følgende former for chikane eller trusler, i forbindelse med at du har ført valgkamp? Det kan være i kontakt med vælgere på gaden, til vælgermøder, på sociale medier m.m. Du må gerne vælge flere svar.

Se de listede svar i figur 1.

Der er alene tale om respondenternes subjektive oplevelser og tolkninger af hændelserne.

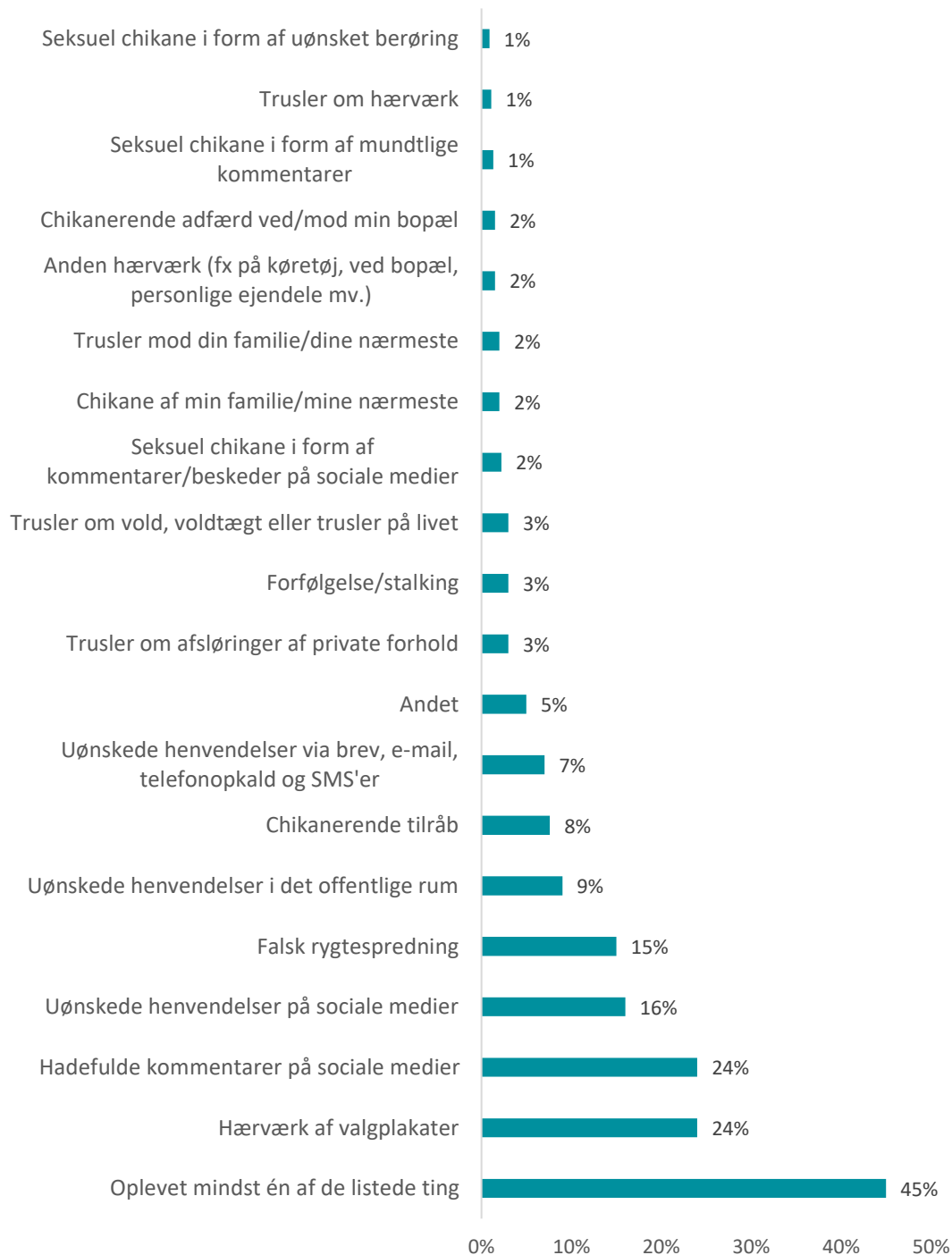
3 CHIKANE ELLER TRUSLER OPLEVES AF OP MOD HVER ANDEN

Op mod hver anden kandidat (45 %) har oplevet én eller flere former for trusler eller chikane i forbindelse med valgkampen, jf. figur 1.

Hædfulde kommentarer på sociale medier topper listen som den hyppigst oplevede form for chikane eller trussel (24 %) sammen med hærværk mod valgplakater (24 %), uønskede henvendelser på sociale medier (16 %) og falsk rygtespredning (15 %).

8 % har oplevet chikanerende tilråb på gaden eller andre steder i det offentlige rum. I den grovere ende har 2-3 % oplevet forfølgelse eller stalking, chikane af familie eller ens nærmeste og trusler om fx private forhold. Senere ser vi nærmere på omfanget og karakteren af de grovere trusler og seksuel chikane.

FIGUR 1: OPLEVET CHIKANE ELLER TRUSLER I VALGKAMPEN UNDER KOMMUNALVALGET 2021.

Alle kandidater. 2.271 besvarelser. Spørgsmål: Har du oplevet nogle af følgende former for chikane eller trusler, i forbindelse med at du har ført valgkamp? Det kan være i kontakt med vælgere på gaden, til vælgermøder, på sociale medier m.m.

Samlet set har 29 % oplevet enten uønskede henvendelser, hadefulde kommentarer eller seksuel chikane på sociale medier. Det gælder for cirka hver fjerde mand og hver tredje kvinde. Det er færre end i en lignende undersøgelse blandt folketingskandidater fra 2019, hvor 57 % havde oplevet chikane eller trusler på sociale medier under valgkampen.¹¹ Det skyldes højst sandsynligt, at byråds kandidaterne gør mindre brug af sociale medier i deres valgkamp og dermed ikke er så synlige og eksponeret i offentligheden på sociale medier, som folketingskandidater typisk er.¹² Hertil kommer, at der på grund af rekrutteringsproblemer i partierne vil være kandidater, der opstiller til kommunalvalg uden at føre en reel valgkamp.¹³

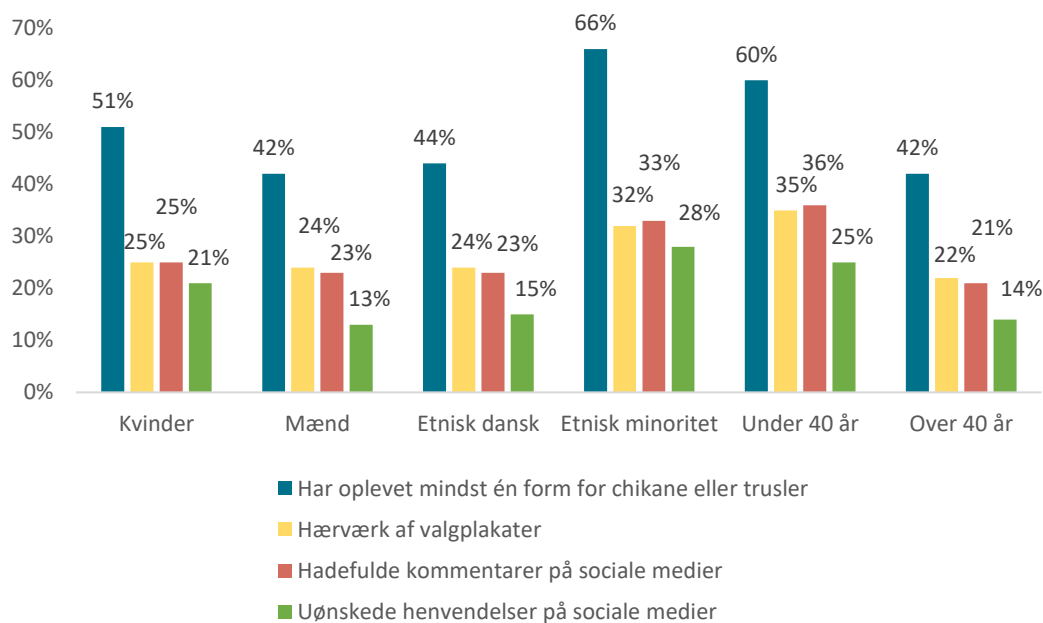
Chikane og trusler er udbredt i alle fem regioner, men er mest udbredt i Region Hovedstaden og mindst udbredt i Region Nordjylland.¹⁴

UNGE, KVINDER OG ETNISKE MINORITETER STÅR SÆRLIGT FOR SKUD PÅ DE SOCIALE MEDIER

Figureerne nedenfor viser omfanget af chikane og trusler generelt samt de tre mest typiske former for chikane og trusler, som kandidaterne har oplevet. De er fordelt på køn, etnicitet og alder.

Ser vi på, hvor ofte henholdsvis mænd og kvinder oplever de tre mest rapporterede typer chikane og trusler, er der næsten ingen forskel. Det gælder dog med undtagelse af uønskede henvendelser på sociale medier, hvor kvinder i højere grad end mænd har disse oplevelser. Kandidater under 40 år og etniske minoritetskandidater oplever i højere grad hærværk mod valgplakater og hadefulde kommentarer på sociale medier sammenlignet med kandidater af dansk oprindelse og kandidater over 40 år.

FIGUR 2: ANDEL, DER HAR OPLEVET CHIKANE OG TRUSLER, HERUNDER DE TRE MEST TYPISKE FORMER FOR CHIKANE ELLER TRUSLER. KØN, ETNICITET OG ALDER.

Alle kandidater. 2.271 besvarelser. Spørgsmål: Har du oplevet nogle af følgende former for chikane eller trusler i forbindelse med, at du har ført valgkamp? Det kan være i kontakt med vælgere på gaden, til vælgermøder, på sociale medier mm. De tre mest hyppige svar.

FAKTABOKS: FRA OVERMALEDE PLAKATER TIL OPKALD OM NATTEN OG DIGITAL CHIKANE

Hærværk mod valgplakater dækker alt fra nedrivning og flytning af plakater, til at de er blevet overmalet med for eksempel nazistiske symboler, blevet brændt eller blevet gennemhullet.

En del af de beskrevne hændelser har rod i højpolitiske emner eller politiske magtkampe, som fx borgere eller andre lokalpolitikere, der er vrede over deres holdning til betændte områder (anlægsprojekter som Lynetteholmen i København, letbaner, veganisme, naturfredning, covid-19-vacciner mv.) og udsætter kandidaterne for politiske skældsord (kommunist, nazist, racist, antisemit).¹⁵

De fleste hændelser sker på sociale medier, men mange beskriver også, at de modtager tilråb, trusler mv., når de deler flyers ud eller hænger plakater op.

Enkelte har også oplevet, at deres arbejdsplads er blevet kontaktet med tilsvininger, eller at deres egen virksomhed (hvis de er selvstændige) har modtaget dårlige anmeldelser på internettet, som er målrettet mod deres person.

Flere oplever også chikane i form af opringninger og sms'er på alle tider af døgnet fra personer, som de ikke kender, eller direkte stalking af mere seksuel karakter. Det gør blandt andet, at flere har valgt at få hemmelig adresse og telefonnummer.

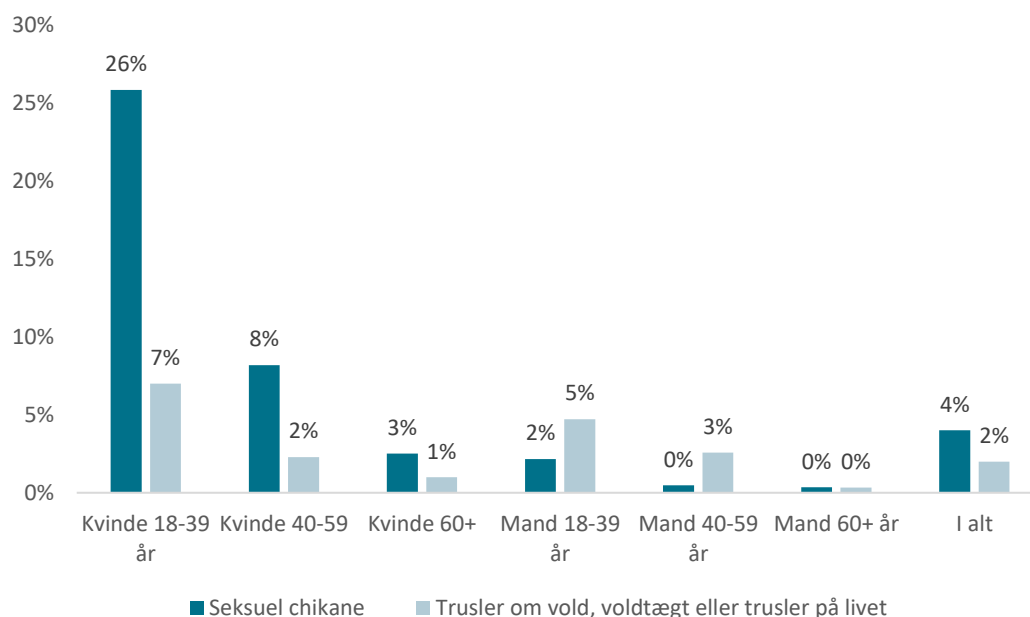
Flere har modtaget trusler og dødstrusler mod sig selv og deres familie, fået sprængt en postkasse i stykker eller er blevet anonymt indberettet til myndigheder og flere er blevet spyttet på eller efter. Flere oplever digital chikane ved, at folk opretter profiler i deres navn eller på anden måde chikanerer kandidaternes private profiler på sociale medier.

4 SEKSUEL CHIKANE OG GROVERE TRUSLER HYPPIGE BLANDT UNGE (OG) KVINDER

I det følgende dykker vi ned i to grovere typer af chikane eller trusler, som er seksuel chikane og grove trusler om vold, voldtægt eller trusler på livet.

Når det gælder denne type af episoder, er det særligt yngre kvinder, der oplever seksuel chikane.¹⁶ Cirka hver fjerde unge kvinde har oplevet i valgkampen at blive udsat for seksuel chikane på enten sociale medier, kommentarer ansigt til ansigt eller ved uønsket berøring. Når det kommer til grovere trusler om vold, voldtægt og trusler på livet, er både unge mænd og kvinder mere udsatte, men igen er den mest udsatte gruppe de unge kvinder.

FIGUR 3: OPLEVET SEKSUEL CHIKANE I FORM AF KOMMENTARER/ BESKEDER PÅ SOCIALE MEDIER, MUNDTLIGE KOMMENTARER ELLER UØNSKET BERØRING OG OPLEVET GROVERE TRUSLER I FORM AF TRUSLER OM VOLD, VOLDTÆGT ELLER TRUSLER PÅ LIVET. ALDER OG KØN.

Alle kandidater. 2.271 besvarelser. Andel, der har svaret ja til at have oplevet seksuel chikane i form af kommentarer/beskeder på sociale medier, mundtlige kommentarer eller uønsket berøring, og andel, der har svaret ja til at have modtaget trusler om vold, voldtægt eller trusler på livet. Kvinder i alderen 18-59 år oplever i signifikant højere grad seksuel chikane sammenlignet med de øvrige grupper. Mænd og kvinder i alderen 18-39 år modtager i signifikant højere grad grovere trusler end de øvrige grupper.

AFSENDEREN ER OFTEST EN FREMMED MAND

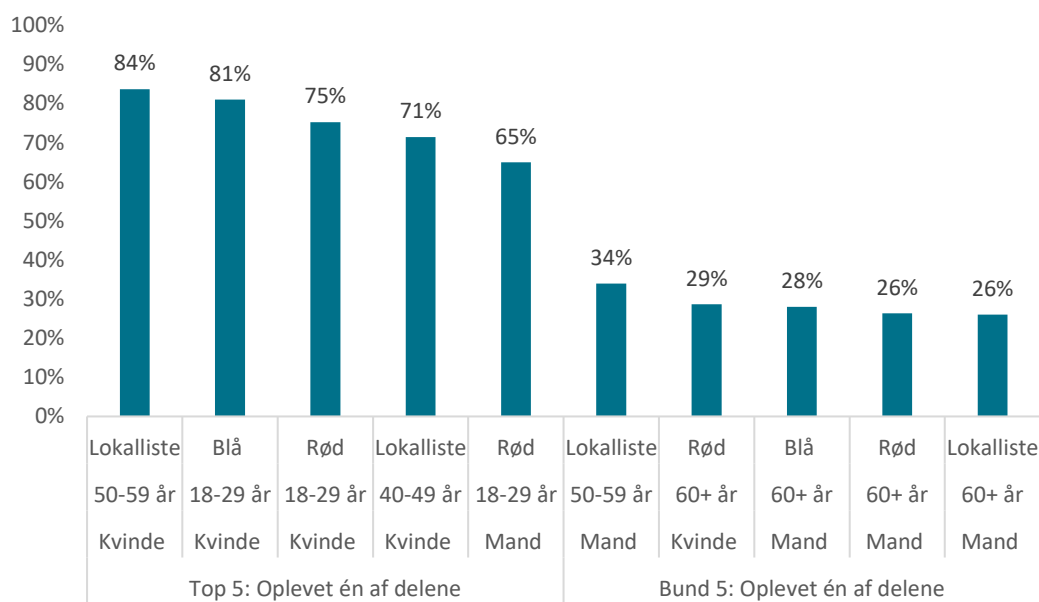
Langt de fleste hændelser af chikane eller trusler er fra en mand, som kandidaten ikke kender (45 %), 15 % er fra en kvinde, de ikke kender, 13 % er fra en anonym, 11 % er fra en politisk kollega eller partifælle, 10 % er fra en religiøs eller ideologisk gruppering eller lignende, mens kun 6 % er fra en kvinde, de kender.

Kvindelige kandidater modtager oftere chikane eller trusler fra en mand, de ikke kender, eller en politisk kollega eller partifælle, mens mandlige kandidater oftere modtager chikane eller trusler fra en mand, de kender.

5 KVINDER, UNGE OG ETNISKE MINORITETER OPLEVER OFTEST CHIKANE OG TRUSLER – DET RAMMER DOG PÅ TVÆRS AF BLOKKENE

I figur 4 ser vi på, hvilke grupper der i højeste og laveste grad har oplevet én eller flere former for chikane eller trusler i forbindelse med valgkampen. Også her ser vi betydningen af henholdsvis alder og køn, hvor fire ud af fem grupper, der i laveste grad har oplevet chikane og trusler, er mænd over 50 år, mens billedet er omvendt blandt de, der har oplevet det i højest grad. Politisk tilhørsforhold til rød eller blå blok og lokallister har ingen betydning for, hvor udbredt chikane eller trusler er.

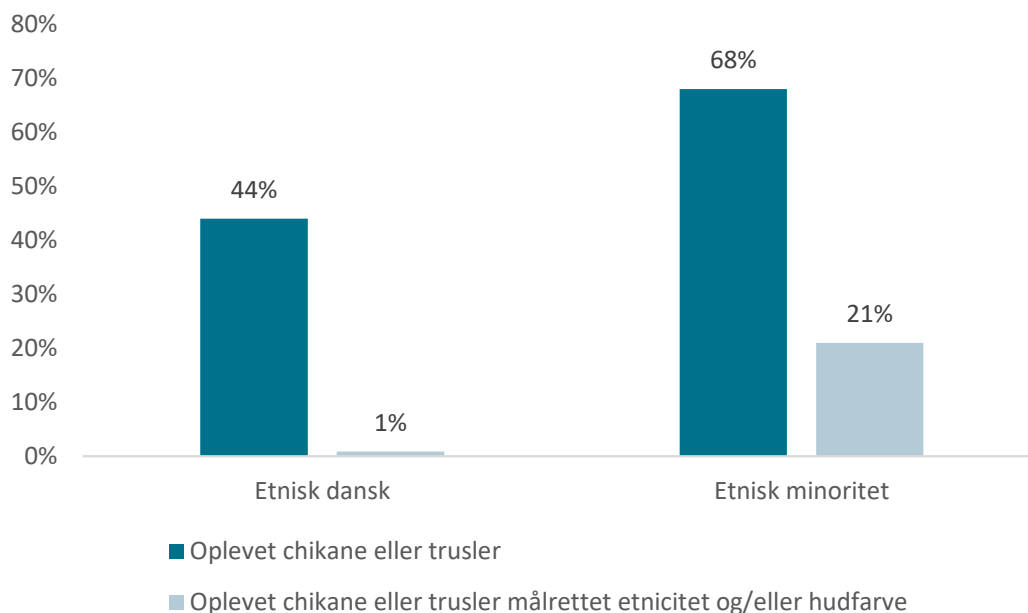
FIGUR 4: OPLEVET CHIKANE ELLER TRUSLER. POLITISK BLOK, ALDER OG KØN. DE FEM GRUPPER, DER I HØJESTE OG LAVESTE GRAD HAR OPLEVET CHIKANE ELLER TRUSLER.

Alle kandidater. 2.271 besvarelser. Beregnede sandsynlighed for at have oplevet chikane og trusler. Der er ingen signifikant forskel de fem grupper i imellem som i højest og lavest grad har oplevet chikane og trusler.

Også etniske minoriteter rammes i høj grad. 5 % af kandidaterne i denne undersøgelse angiver, at andre opfatter dem som indvandrere eller efterkommere. 68 % af dem har oplevet chikane eller trusler, og 21 % har oplevet, at hændelserne var direkte målrettet mod deres etnicitet og/eller hudfarve, jf. figur 5.

FIGUR 5: OPLEVET CHIKANE ELLER TRUSLER GENERELT OG OPLEVET CHIKANE ELLER TRUSLER MÅLRETTET MOD ETNICITET OG/ELLER HUDFARVE. KANDIDATER, DER AF ANDRE OPFATTES SOM HENHOLDSVIS DANSK AF OPRINDELSE ELLER INDVANDRERE OG EFTERKOMMERE.

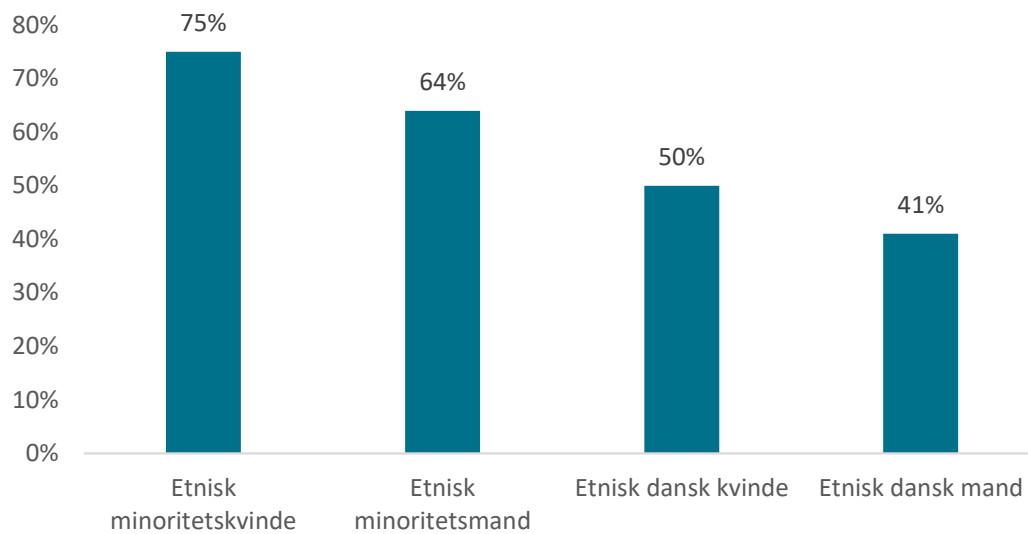

Alle kandidater. 2.271 besvarelser. Andel, der har svaret ja til spørgsmålet: Har du oplevet nogle af følgende former for chikane eller trusler, i forbindelse med at du har ført valgkamp? Det kan være i kontakt med vælgere på gaden, til vælgermøder, på sociale medier m.m. og herunder andelen, der har svaret ja til, at den seneste chikane eller trussel handlede om kandidatens etnicitet og/eller hudfarve.

Det øgede omfang af trusler og chikane mod kandidater med etnisk minoritetsbaggrund kan altså næsten direkte tilskrives den mængde chikane, som de modtager, der er målrettet mod deres etnicitet.

Figur 6 bekræfter resultaterne fra instituttets rapport "Etniske minoriteter i politik. Barrierer for politisk deltagelse", der peger på, at særligt etniske minoritetskvinde i politik bliver udsat for chikane og trusler, når de stiller op i politik.¹⁷ Tendensen i hierarkiet ud fra undersøgelsens data er forholdsvis klar. Etnisk danske mænd oplever mindst chikane og færrest trusler, herefter kommer etnisk danske kvinder og etniske minoritetsmænd, mens etniske minoritetskvinde oplever mest chikane og flest trusler. Datagrundlaget i denne undersøgelse viser dog ikke en signifikant forskel mellem graden af chikane og trusler blandt etniske minoritetskvinde og etniske minoritetsmænd.

FIGUR 6: OPLEVET CHIKANE ELLER TRUSLER. ETNICITET OG KØN.

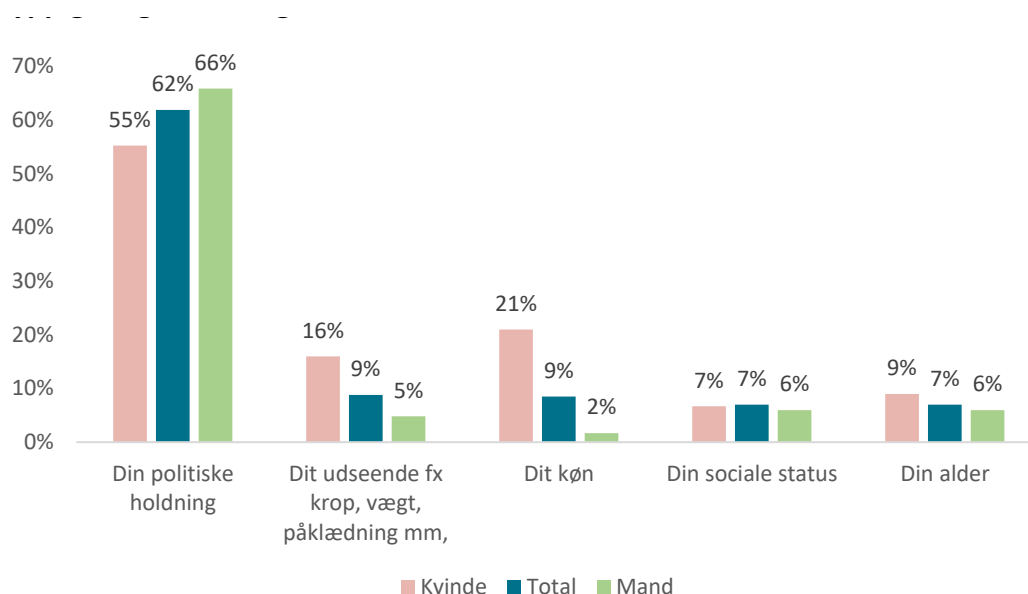

Alle kandidater. 2.251 besvarelser. Andel, der har svaret ja til spørgsmålet: Har du oplevet nogle af følgende former for chikane eller trusler, i forbindelse med at du har ført valgkamp? Der er ingen signifikant forskel mellem andelen af etniske minoritetskvinder og etniske minoritetsmænd, der oplever chikane og trusler.

6 MANDLIGE KANDIDATER SKAL OFTERE HØRE FOR DERES POLITISKE HOLDNINGER, KVINDER OG UNGE FOR DERES KØN, UDSEENDE OG ALDER

Kandidaternes beskrivelser af, hvad chikane eller truslen var rettet mod, vidner om en klar kønsforskel. Mænd bliver i højere grad ramt på deres politiske holdninger, hvorimod kvinder i langt højere grad rammes på personlige karakteristika, der er udenfor den politiske arena, såsom udseende, krop og køn. Dette ligger helt i tråd med instituttets tidligere undersøgelser om køn, demokrati og sociale medier.¹⁸

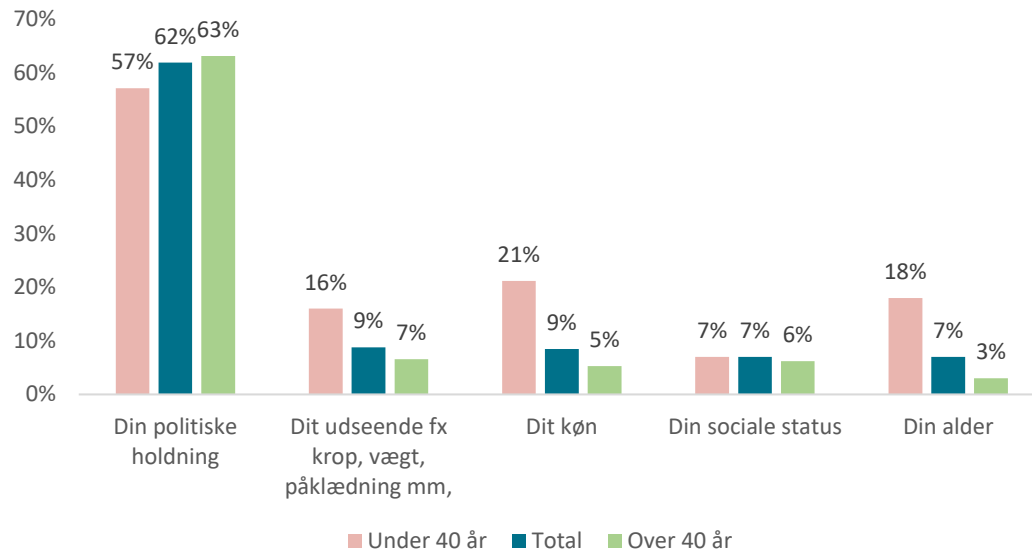
FIGUR 7: HVAD DEN SENESTE CHIKANE ELLER TRUSSEL VAR MÅLRETTET MOD? DE FEM MEST HYPPIGT ANGIVNE KATEGORIER. KØN.

Alle kandidater, der har oplevet chikane og trusler. 962 besvarelser. Andel, der har sat kryds ved de listede kategorier. Spørgsmål: Hvilke af nedenstående forhold handlede den seneste chikane eller trussel om? Kun de fem kategorier, som mest hyppigt rapporteres af kandidaterne.

Yngre kandidater bliver i højere grad ramt på deres alder, deres køn og deres udseende, mens de ældre oftere bliver ramt på deres politiske holdninger. Også mænd (66 %) rammes oftere på deres politiske holdninger sammenlignet med kvinder (55 %). Forskellen på den rapporterede chikane målrettet mod køn er markant mellem kønnene. Således rapporterer blot 2 % af mændene, at den seneste chikane eller trussel var målrettet mod deres køn, hvorimod det tilsvarende rapporteres af 21 % af kvinderne. Det viser, at chikane og trusler har en markant kønnet slagside, som også er blevet belyst i tidligere undersøgelser.¹⁹

FIGUR 8: HVAD DEN SENESTE CHIKANE ELLER TRUSSEL VAR MÅLRETTET MOD? DE FEM MEST HYPPIGT ANGIVNE KATEGORIER. ALDER.

Alle kandidater, der har oplevet chikane og trusler. 962 besvarelser. Andel, der har sat kryds ved de listede kategorier. Spørgsmål: Hvilke af nedenstående forhold handlede den seneste chikane eller trussel om? Kun de fem kategorier, som mest hyppigt rapporteres af kandidaterne.

7 CHIKANE OG TRUSLER PÅVIRKER KANDIDATERNES ADFÆRD

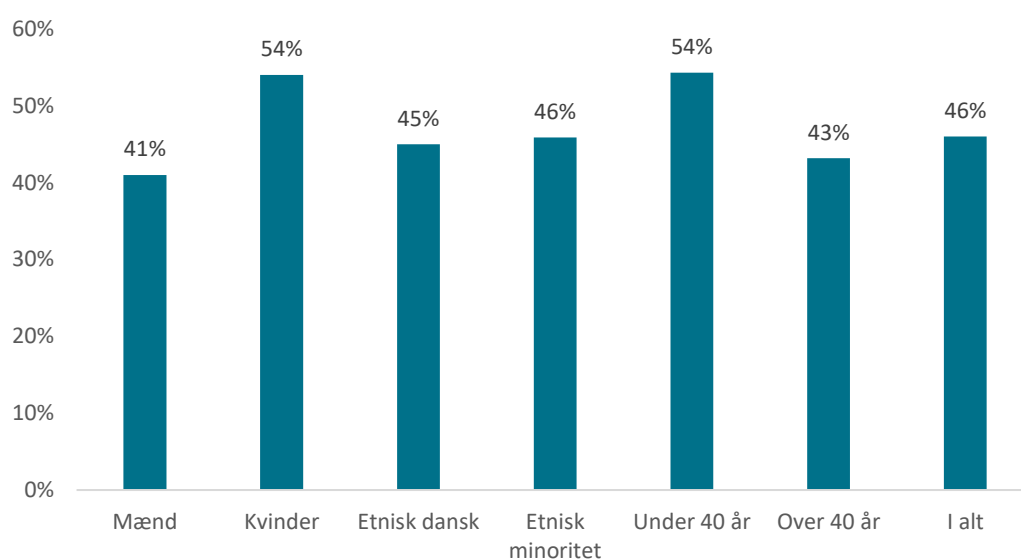
Vi har spurgt ind til, hvorvidt og hvordan kandidaternes oplevelser med chikane og trusler har haft konsekvenser for deres adfærd i valgkampen. Vi spørger både ind til, hvorvidt oplevelsen har haft en mobiliserende virkning i form af at have motiveret dem i deres politiske arbejde, og hvorvidt oplevelsen har haft negative konsekvenser i form af, at det har gjort dem mere varsomme, direkte begrænset dem eller påvirket dem psykisk. De specifikke konsekvenser kan ses i figur 10.

Ud af dem, der angiver at have oplevet chikane og trusler, svarer lidt under halvdelen (46 %), at det har haft negative konsekvenser for deres adfærd. Det svarer til, at hver femte kandidat (21 %) har oplevet chikane eller trusler, der har haft direkte negative konsekvenser for deres adfærd i valgkampen.

I figuren nedenfor kigger vi nærmere på sammenhængen mellem køn, etnicitet og alder og på, hvor stor en andel af kandidaterne der har oplevet chikane og trusler, som de angiver har haft negative konsekvenser for dem.

Kvinder og yngre rapporterer i højere grad negative konsekvenser. Etniske minoriteter lader ikke til at føle sig "hårdere" ramt af oplevelserne med chikane og trusler.

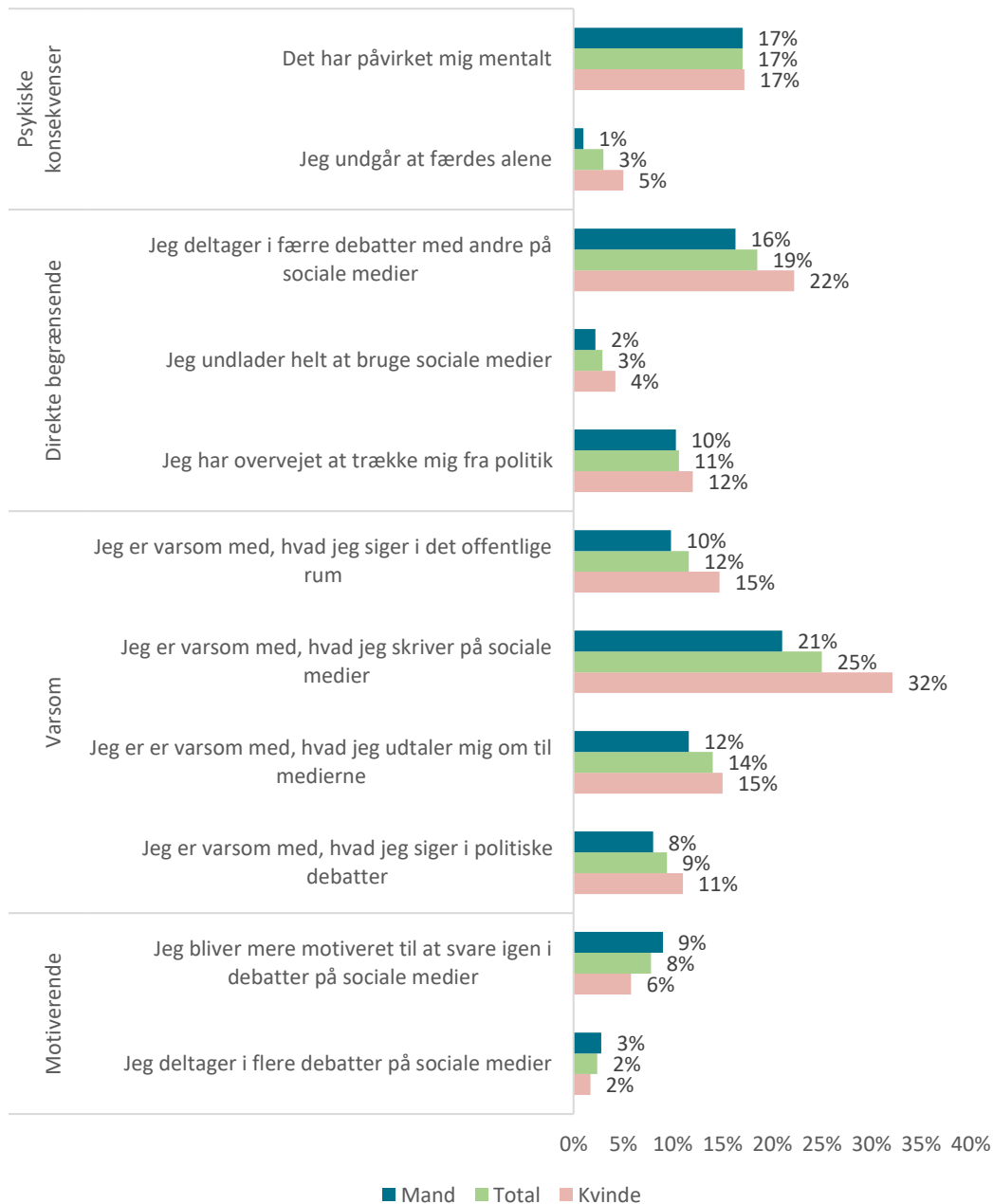
FIGUR 9: HVORVIDT OPLEVELSER MED CHIKANE ELLER TRUSLER HAR PÅVIRKET KANDIDATERNES ADFÆRD (NEGATIVT) – GJORT DEM VARSOMME, DIREKTE BEGRÆNSET DEM ELLER HAFT PSYKISKE KONSEKVENSER.

Alle kandidater, der har oplevet chikane og trusler. 962 besvarelser. Andel, der har svaret ja til at have oplevet chikane og trusler i valgkampen, og til at oplevelsen har haft negative konsekvenser for dem (ét af de ni svar i figur 10 nedenfor). Spørgsmål: Hvordan har dine oplevelser med chikane og trusler påvirket din adfærd?

De specifikke konsekvenser fordelt på køn er listet nedenfor:

FIGUR 10: HVORVIDT OPLEVELSER MED CHIKANE ELLER TRUSLER HAR PÅVIRKET DERES ADFÆRD.

Alle kandidater, der har oplevet chikane og trusler. 962 besvarelser. Spørgsmål: Hvordan har dine oplevelser med chikane og trusler påvirket din adfærd?

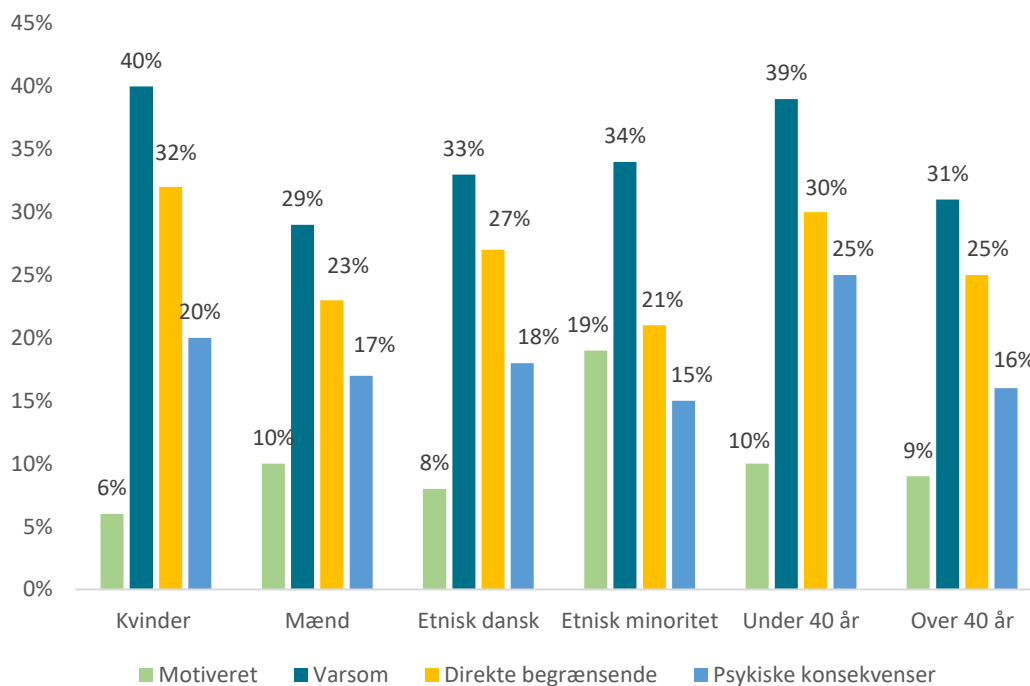
Hver tredje kandidat, der har oplevet chikane eller trusler, er blevet mere varsom med, hvad de siger, når de debatterer både i medierne og i politiske debatter. Der er en klar overvægt af kvinder, der bliver mere varsomme med at ytre sig (40 %), sammenlignet med mænd (29 %), jf. figur 11. Det er en bekymrende konsekvens for den demokratiske samtale, at en så stor gruppe af kvinderne vælger at holde sig ude af debatten af frygt for chikane og trusler.

Det er særligt debatten på sociale medier, som får kandidaterne til at ændre adfærd. Det ser vi ved, at en fjerdedel af kandidaterne er mere varsomme med, hvad de skriver på de sociale medier. Kvinderne bliver i denne forbindelse mere varsomme end mænd.

Hver sjette kandidat, der har oplevet chikane eller trusler, svarer, at det har påvirket dem psykisk, og 3 % svarer, at de som konsekvens heraf helt undgår at færdes alene. Der er således tale om ret personlige og indgribende konsekvenser for den enkelte kandidat.

Det er også bemærkelsesværdigt, at hele 19 % af de etniske minoritetskandidater svarer, at de er blevet motiveret af den chikane eller trusler, de har modtaget. Det tyder på en vis form for resiliens eller hårdførhed blandt de etniske minoriteter, der ender med at stille op som byråds kandidater.

FIGUR 11: HVORVIDT OPLEVELSER MED CHIKANE ELLER TRUSLER HAR PÅVIRKET DERES ADFÆRD. KØN, ETNICITET OG ALDER.

Alle kandidater, der har oplevet chikane og trusler. 962 besvarelser. Spørgsmål: Hvordan har dine oplevelser med chikane og trusler påvirket din adfærd? Svarene er kategoriseret og summet på baggrund af alle svarkategorierne i figur 10.

FAKTABOKS: PSYKISKE KONSEKVENSER AF CHIKANE OG TRUSLER

Flere kandidater uddyber de større psykiske konsekvenser ved de oplevelser med chikane og trusler, som de har haft:

"Jeg dobbelttjekker, at min dør er låst, inden jeg går i seng."

"Jeg er mere opmærksom på, hvad for noget tøj jeg tager på."

"Jeg gør, som jeg plejer, men i perioder har jeg haft en form for sikkerhedsvest på og noterer mig, om der er biler, personer, som jeg føler mig forfulgt af."

"Jeg handlede ikke ind i den lokale brugs. Og min mand styrede og screenede de sociale medier, inden jeg så det."

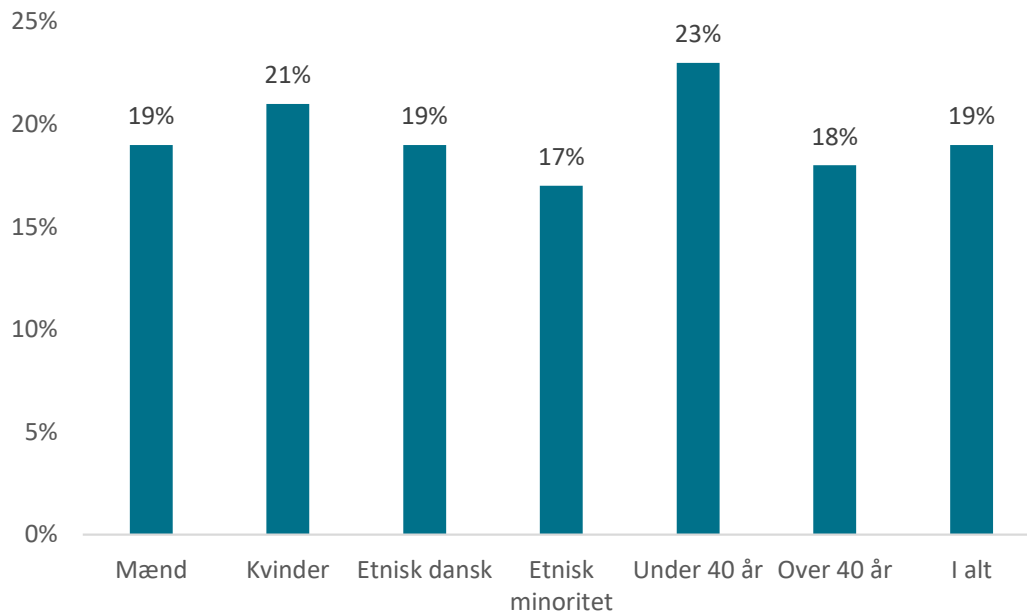
"Jeg har [...] hemmelig adresse og er meget varsom med at dele billeder, hvor man kan identificere, hvor jeg bor, fordi der er borgere, der er dømt for dødstrusler mod mig. Derfor står der heller ikke nogen navne på postkassen derhjemme, og hele familien inklusive mine børn har adressebeskyttelse."

FREMTID I POLITIK

Oplevelserne med chikane og trusler har også fået kandidaterne til at overveje deres kandidatur. 11 % overvejer i denne sammenhæng at trække sig helt fra politik, og 19 % overvejer ikke at genopstille, jf. figur 12. Dette er i tråd med instituttets tidligere undersøgelse blandt folketingskandidater.²⁰

Det er stort set lige mange, der overvejer at undlade at genopstille på tværs af køn, etnicitet og alder. Men i og med at unge etniske minoritetskandidater og kvinder i højere grad oplever chikane og trusler, vil der samlet set være en større andel blandt disse grupper, der overvejer ikke at genopstille som følge af chikane og trusler.

FIGUR 12: OVERVEJER IKKE AT STILLE OP TIL NÆSTE KOMMUNALVALG. KØN, ETNICITET OG ALDER.

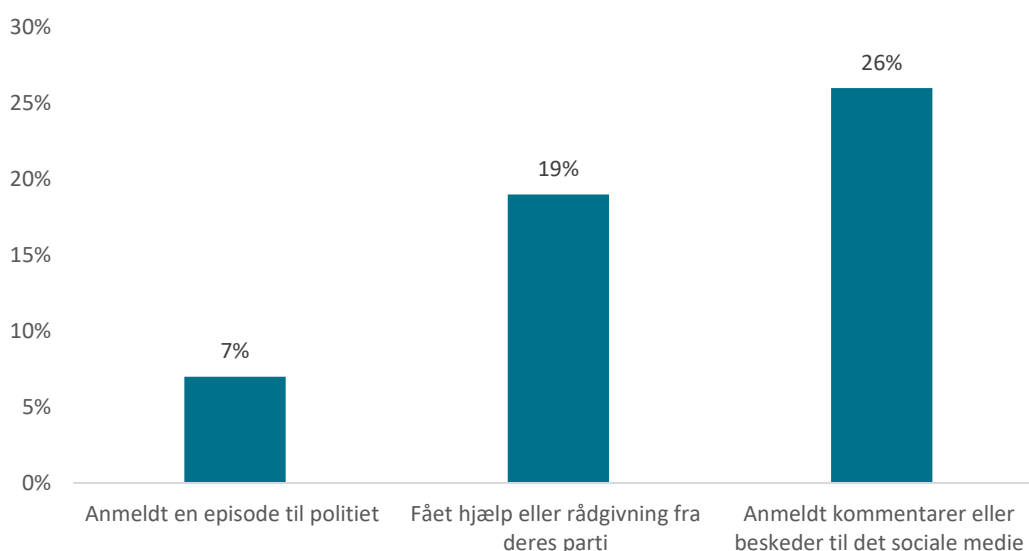

Alle kandidater, der har oplevet chikane og trusler. 987 besvarelser. Kandidater, der er helt eller delvist enige i udsagnet: De oplevelser, jeg har haft under valgkampen med chikane og trusler, har fået mig til at overveje ikke at genopstille til næste kommunalvalg om fire år. Forskellene grupperne imellem er ikke signifikante.

8 HJÆLP TIL AT HÅNDTERE CHIKANE OG TRUSLER

I undersøgelsen har vi spurgt ind til, hvorvidt kandidaterne har henvendt sig til eller anmeldt hændelser til politiet, partierne eller de sociale medier, og hvorvidt kandidaterne mener, at henholdsvis politiet, partiet og de sociale medier håndterer og hjælper tilstrækkeligt i forbindelse med henvendelser om chikane og trusler.

FIGUR 13: HJÆLP TIL HÅNDTERING AF CHIKANE OG TRUSLER

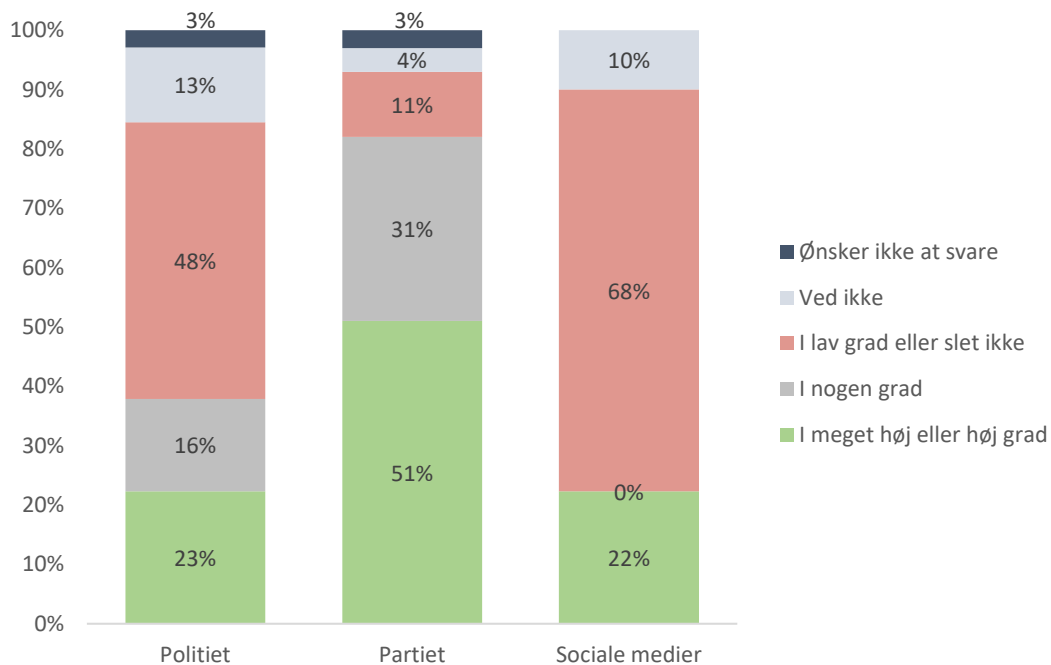

Kandidater, der har svaret "Ja, jeg gjorde det selv" eller "Ja, en anden gjorde det" til spørgsmålet: Har du politianmeldt chikane eller truslen? (ud af 945 besvarelser). Kandidater, der har svaret ja til spørgsmålet: Har du fået hjælp eller rådgivning fra dit parti i forbindelse med dine oplevelser med trusler eller chikane som kandidat til kommunalvalget? (ud af 962 besvarelser). Kandidater, der har svaret "Ja, hver gang" eller "Ja, nogle gange" til spørgsmålet: Har du anmeldt vedkommende til det pågældende sociale medie (fx Facebook, Twitter, Instagram)? (ud af 609 besvarelser).

De rapporterede hændelser med chikane og trusler dækker over en meget bred vifte af oplevelser, som kan være mere eller mindre alvorlige. Meget få (7 %) har anmeldt hændelserne til politiet, hvorimod hver fjerde (26 %) har anmeldt en hændelse til et socialt medie. Ser vi på, hvor mange der har henvendt sig til partierne, er det kun knap hver femte kandidat (19 %), der har oplevet chikane og trusler, der angiver at have fået hjælp eller rådgivning fra deres parti i forbindelse med chikane og trusler i valgkampen.

I figuren nedenfor ser vi på, i hvilken grad kandidaterne oplevede, at politiet, partiet eller sociale medier kunne hjælpe dem med deres henvendelser om oplevelser med chikane og trusler. Her ses det, at kandidaterne i høj grad oplever, at partierne kan hjælpe dem (51 %), hvorimod det er 23 %, der angiver, at politiet kunne hjælpe med deres henvendelse, og blot 4 % oplever, at de sociale medier var til nogen hjælp.

FIGUR 14: GRAD AF HJÆLP, SOM KANDIDATERNE OPLEVER AT HAVE FÅET FRA POLITIET, PARTIET OG DET PÅGÆLDENDE SOCIALE MEDIE, HVIS DE HAR SØGT HJÆLP HOS DEM.

Alle kandidater, der har oplevet chikane og trusler, og som har hhv. oplevet chikane og trusler på sociale medier (150 besvarelser), søgt hjælp og rådgivning hos partiet (175 besvarelser), har anmeldt oplevelsen til politiet (58 besvarelser). Spørgsmål: I hvilken grad oplevede du, at [politiet/partiet/det pågældende sociale medie] kunne hjælpe dig?

SOCIALE MEDIERS HÅNDTERING

På trods af at godt hver fjerde kandidat anmelder hændelser til de sociale medier, er det en meget lille andel, der oplever, at der reelt kommer noget ud af dette. Det er problematisk, set i lyset af at de sociale medier udgør en vigtig platform for den demokratiske debat i en valgkamp, men samtidig er en væsentlig kanal for den chikane, som kandidaterne oplever.

POLITIETS HÅNDTERING

Omvendt er det blot 7 %, der har anmeldt en episode til politiet, men her oplever godt hver femte af kandidaterne, at politiet har været til stor hjælp. Dog er næsten halvdelen alligevel mindre tilfredse med politiets hjælp i de tilfælde, hvor kandidaterne har valgt at anmelde chikane og trusler til politiet. Det uddybes i et par kommentarer i faktaboksen nedenfor.

PARTIERNES HÅNDTERING

Overordnet set er kandidaterne egentlig godt tilfredse med den støtte eller rådgivning, som de har søgt hos partiet, men tallet skal ses i forhold til to ting: den høje andel, der oplever trusler og chikane i valgkampen, og den relativt lille andel, der har modtaget støtte og rådgivning af partiet. Det peger på, at partierne kan blive bedre til at komme bredere ud med støtte og vejledning til kandidater, der oplever chikane og trusler – også dem, der ikke selv henvender sig til partiet.

FAKTABOKS: KANDIDATERNES OPLEVELSER MED AT FÅ ELLER SØGE STØTTE

Kandidaterne fra partierne uddyber den manglende hjælp eller rådgivning med, at partiet enten ikke har været i stand til at hjælpe, eller at partiet er berøringsangst. Flere beskriver også, at de har kontaktet deres parti, men er blevet afvist med en opfordring om "selv at klare det" eller at få "lidt teflon".

En kandidat beskriver, at der generelt har "været for lidt fokus på, hvordan man som almindelig kandidat håndterer den slags". Af dem, der har søgt støtte, er der dog også en del, der har været tilfredse med den støtte, de har fået – her understreger de især vigtigheden af sparring i lokalafdelingerne og blandt kollegaer, der også har erfaring med lignende, men også støtte fra partikontorerne. Enkelte har også søgt rådgivning udefra fra enten advokater eller eksperter i sociale medier.

Af dem, der har oplevet alvorligere tilfælde og har anmeldt det til politiet, beskriver enkelte dårlige oplevelser, fx at politiet gav udtryk for, at de ikke tog sig af sådan noget, eller at de har fået at vide af en advokat, at det er prisen for at være en offentlig person, der er politisk aktiv. Andre kommenterer, at de har talt med politiet, men ikke lavet en anmeldelse, mens mange også beskriver, at hændelsen ligger under "bagatelgrænsen" eller blot er udtryk for "drengestreger".

9 ER PARTIERNE FORPLIGTET TIL AT STØTTE OG VEJLEDE KANDIDATERNE?

I forbindelse med udarbejdelsen af denne analyse har vi undersøgt, om de politiske partier er retligt forpligtede til at beskytte de politiske kandidater, der opstiller til et kommunalvalg, mod vold, chikane og anden krænkende adfærd. De kandidater, der slet ikke er medlem af et politisk parti, men stiller op for sig selv eller for en lokalliste, er ikke omfattet af dette spørgsmål.

I de meget få tilfælde, hvor en kandidat også er ansat i partiet, vil partiet som arbejdsplads – i kraft af arbejdsmiljø- og ligebehandlingsreglerne – være forpligtet til at beskytte kandidaten mod vold og chikane i arbejdstiden og i arbejdsmedfør.

Langt de fleste, der stiller op som kandidat til kommunalvalg, er ikke ansat i partiet, som de stiller op for. Dermed er partiet ikke retligt forpligtet til at beskytte kandidaten mod vold, chikane eller anden krænkende adfærd, og der er ingen bindende regler for, hvordan partiet skal håndtere, at kandidater udsættes for chikane og trusler. Det er klart, at det er ulovligt at udsætte kandidaten for vold eller chikane, men partiet er ikke forpligtet til at gøre noget for at beskytte kandidaten.²¹

Selv om partierne ikke er retligt forpligtet til at beskytte kandidater mod chikane og trusler, så har de som politiske partier en væsentlig interesse og rolle i at sikre en bred repræsentation i vores repræsentative demokrati. Som vist tidligere har kandidaterne i højere grad en oplevelse af, at partiet kan hjælpe dem, set i forhold til sociale medier og politiet, så der er her en rolle for partierne at udfylde.

10 PARTIERNES EKSISTERENDE INDSATSER

Som led i denne undersøgelse har instituttet også spurgt partisekretariaterne i de partier, der var repræsenteret efter folketingsvalget 2019, om, hvilke indsatser de har vedrørende chikane og trusler rettet mod deres politiske kandidater.²² Henvendelsen havde primært fokus på chikane og trusler, som finder sted på de sociale medier. Partiernes besvarelser vedrører dog ikke kun indsatser, der er målrettet mod digital chikane, men behandler deres indsatser mere generelt for at håndtere chikanerende adfærd.

Otte partier besvarede instituttets henvendelse, og ud fra disse besvarelser får vi et billede af, hvordan partierne i dag forholder sig til og håndterer udfordringen med chikane og trusler, som gennemgås kort i det følgende.

De fleste partier tilbyder kurser og uddannelsesforløb om det at være politisk kandidat generelt, og på nogle af disse kurser og forløb berøres også chikane og det at begå sig på sociale medier. Flere af partierne nævner, at chikane og trusler adresseres i deres adfærdskodeks eller samværspolitik.

Ét parti har udarbejdet et konkret beredskabspapir for chikanerende adfærd. Andre partier har etableret netværk og fora for erfaringsudveksling og trivselsnetværk, hvor man eksempelvis kan drøfte oplevelser med chikanerende adfærd og trusler. Generelt tilbyder de fleste partier en eller anden form for vejledning hos lokale og/eller centrale kontaktpersoner, og enkelte tilbyder samtaler efter behov hos fagpersoner. Nogle partier har erfaring med at anmelde hændelser til politiet, mens andre ikke har gjort dette. Et enkelt parti beretter om en klar procedure for anmeldelse til politiet.

Opsummerende kan det siges, at enkelte partier har indsatser mod digital chikane og trusler og klare procedurer for håndtering af denne type sager, herunder i forhold til anmeldelse til politiet, mens andre tilbyder mere generel vejledning eller samtaler hos fagpersoner. Partierne kan med fordel styrke og formalisere deres indsatser, der sikrer, at de politiske kandidater bliver klædt på til at håndtere chikane og trusler rettet mod dem på sociale medier.

11 KONKLUSION OG ANBEFALING

Der eksisterer flere barrierer for, at potentielle kandidater søger aktiv deltagelse i politik og stiller op til poster i de demokratiske forsamlinger. Det er kendt, at kommunalpolitik kræver tid og kræfter. Gennemsnitligt bruger en byrådspolitiker 16 timer om ugen på byrådsarbejde, hvilket ofte kommer oven i deres civile fuldtidsarbejde.²³ Forskelsbehandling på grund af køn kan være endnu en barriere, ligesom chikane og trusler også er det.^{24 25}

45 % af kandidaterne i denne undersøgelse svarer, at de har oplevet chikane eller trusler i forbindelse med kommunalvalget 2021. Tilfældene dækker over alt fra hærværk mod plakater til truende beskeder på sociale medier, natlige opringninger, trusler mod ens familie og seksuel chikane. Særligt kvinder, unge kandidater og etniske minoriteter bliver ramt af chikane og trusler.

Undersøgelsen viser også, at for særligt kvinder og unge har oplevelserne med chikane og trusler en direkte negativ konsekvens for og påvirkning af deres adfærd. De bliver fx mere varsomme med, hvad de skriver og ytrer sig om i debatter på sociale medier og andre steder. Det kan skyldes, at den chikane og de trusler, som de modtager, oftere går på deres køn, udseende og krop, hvorimod mænd oftere rammes på deres politiske holdninger. Konsekvenserne af chikane og trusler, der er dokumenteret i denne analyse, er i tråd med en lignende undersøgelse blandt folketingskandidater ved det seneste folketingsvalg i 2019.²⁶

Det er ikke alene vigtigt for kandidaterne, men for samfundet som helhed at sikre, at vores folkevalgte har den tilstrækkelige beskyttelse mod denne type af udemokratisk adfærd. Det er særligt på de sociale medier, at mange af kandidaterne oplever chikane og modtager trusler. Det har store konsekvenser for den enkelte kandidat, der rammes af trusler og chikane, men det har også konsekvenser for vores demokrati, hvis det får nogle til at trække sig fra politik eller fra den offentlige debat mere generelt.

Etniske minoritetskandidaters oplevelser har ikke tidligere været belyst i spørgeskemaundersøgelser blandt politiske kandidater. Denne undersøgelse bekræfter instituttets kvalitative fund fra en nylig analyse af etniske minoritetskandidaters oplevelser: Etniske minoriteter rammes i særlig grad af chikane og trusler, og der er tegn på, at det står værst til for etniske minoritetskvinder.²⁷

Ud over de personlige og psykiske konsekvenser, som oplevelserne med chikane og trusler afføder, har det også en større samfundsmæssig påvirkning, hvis kandidaterne som direkte konsekvens af deres oplevelser ikke vil stille op til politik igen. Det svækker demokratiet og muligheden for at sikre en bred og mangfoldig repræsentation af folkevalgte i byrådene.

Et sundt demokrati har brug for en bred repræsentation, der sikrer, at så mange forskellige erfaringer og interesser som muligt bliver hørt og er med om bordet, når

der skal findes løsninger, der skal være til gavn for alle. Byrådene træffer beslutninger, som har en direkte betydning for borgernes liv, og en bred repræsentation er netop med til at sikre legitimitet af de beslutninger der træffes. Derfor er det et demokratisk problem, at grupper som de yngre kandidater, etniske minoriteter og kvinder er dårligt repræsenteret i kommunalpolitik. Og vælger de yderligere at trække sig fra politiske poster eller helt at afholde sig fra at gå aktivt ind i politik af frygt for den chikane og de trusler, som tilsyneladende er en del af hverdagen, så er der tale om en stor demokratisk udfordring. Det er således vigtigt, at der fremover både er fokus på at rekruttere og fastholde disse grupper i kommunalpolitik samt at sikre en indsats for at bekæmpe chikane og trusler mod politikere og folkevalgte.

Som det er berørt i undersøgelsen, spiller de sociale medier en væsentlig rolle i forhold til at lægge platform til eventuelle ulovligheder, som trusler oftest vil være, og som det kan ses ud fra besvarelserne, har kandidaterne meget lidt tiltro til, at de sociale medier håndterer anmeldelser om chikane og trusler. Det falder dog udenfor denne undersøgelses formål at redegøre nærmere for de sociale mediers retlige ansvar. Platformenes eventuelle (med)ansvar for ulovligt indhold har instituttet tidligere belyst, ligesom Ytringsfrihedskommissionen også behandler dette spørgsmål i deres betænkning fra 2020.^{28 29} Der kan desuden henvises til instituttets høringssvar i forbindelse med regeringens udkast til lov om regulering af sociale medier, som vil ansvarliggøre sociale medier og andre tjenesteudbydere for ulovligt indhold på deres platforme.³⁰

De oplevede tilfælde af chikane og trusler i denne undersøgelse er oftest med en fremmed mand som afsender. På den måde afspejler graden af chikane og trusler en tendens i det brede samfund, som i særlig grad også er til stede på de sociale medier, og som udfordrer den demokratiske deltagelse – både i det offentlige rum og på sociale medier. Det er selvsagt ikke op til de politiske partier alene at løse denne udfordring, men partierne har nøglen til nogle af de udfordringer, der angår rekrutteringen og fastholdelse af politiske kandidater, særligt de kandidater, der for eksempel er nye i politik eller ikke ser sig spejlet i de eksisterende kandidater.

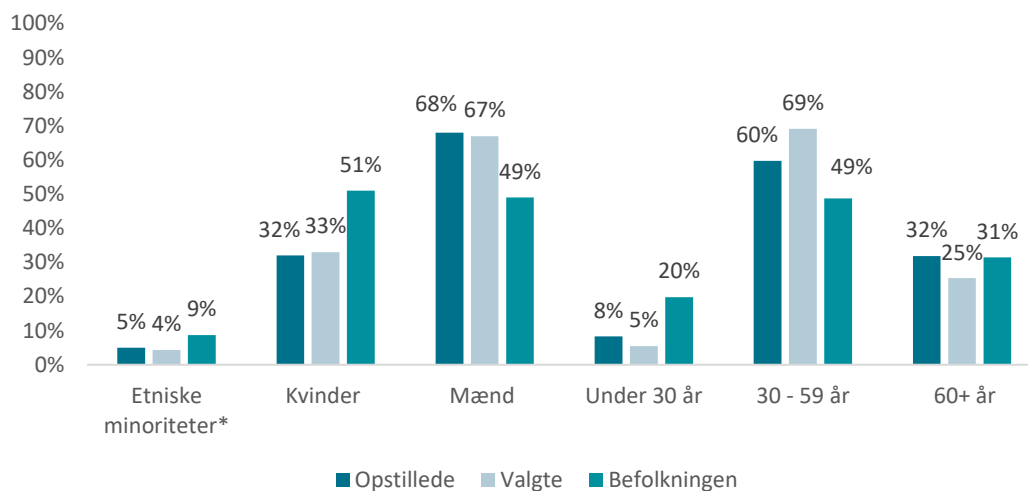
Partierne spiller en nøglerolle i vores repræsentative demokrati, blandt andet som bindeled mellem borgere og de beslutninger, der træffes i det politiske system. Som Demokratikommissionen peger på, er det netop herigennem, at fremtidens beslutningstagere rekrutteres, men bagsiderne ved et politisk engagement kan opleves som for store blandt dem, der ønsker at gå ind i politik, og dette kan afskrække mange fra at tage aktiv del i politik.³¹ Det er nødvendigt at gøde det politiske vækstlag, og frygten for chikane og trusler må ikke overtage. Derfor er det vigtigt, at partierne målretter indsatser til at rådgive og vejlede kandidaterne til at håndtere disse sager.

INSTITUTTET ANBEFALER:

At partierne etablerer en rådgivningsfunktion, der giver politiske kandidater mulighed for vejledning om, hvordan hændelser med chikane og trusler håndteres og anmeldes til politiet og de sociale medier.

12 BILAG

FIGUR 15: FORSKEL MELLEM PERSONLIGE KARAKTERISTIKA BLANDT OPSTILLEDE, VALGTE OG BEFOLKNINGEN OVER 18 ÅR. BASERET PÅ TAL FOR KOMMUNALVALGET 2017.

Kilde: Danmarks Statistik, Statistikbanken og Danmarks Statistik (2018). Valgene til kommunalbestyrelser og regionsråd 21. november 2017.

Tilgængelig via: https://www.dst.dk/extranet/bibscan/da/mono/fuldtekst/kommunalvalg_2017.pdf

TABEL 1: REPRÆSENTATIVITET. INDSAMLEDE BESVARELSER (STIKPRØVE), OPSTILLEDE KANDIDATER (POPULATION) OG DATA EFTER VÆGTE BASERET PÅ KØN, REGION, BLOK OG ALDER (ANALYSEDATA).

Baggrundsinformation	Population	Stikprøve	Difference	Analysedata
Kvinde¹	34%	33%	-1%	34%
Mand¹	66%	67%	1%	66%
Hovedstaden¹	29%	31%	2%	29%
Sjælland¹	18%	17%	-1%	18%
Syddanmark¹	22%	21%	-1%	22%
Midtjylland¹	20%	21%	1%	20%
Nordjylland¹	11%	10%	-1%	11%
Rød blok¹	44%	48%	4%	44%
Blå blok¹	47%	47%	0%	47%
Øvrige	10%	5%	-5%	10%
Under 39¹	19%	16%	-3%	20%
39-59 år¹	49%	48%	-2%	48%
Over 60¹	31%	37%	5%	31%
Dansk oprindelse²	95%	97%	2%	95%
Indvandrer eller efterkommer²	5%	3%	-1%	5%

¹ Tal for populationen er baseret på indsamlede oplysninger fra KMD i 2021.

² Tal er baseret på opstillede kandidater i 2017. Kilde: Danmarks Statistik, Statistikbanken og Danmarks Statistik (2018). Valgene til kommunalbestyrelser og regionsråd 21. november 2017.

Tilgængelig via: https://www.dst.dk/extranet/bibscan/da/mono/fuldtekst/kommunalvalg_2017.pdf.

I spørgeskemaet er formuleringen: "Opfattes du af andre som ...?" (Dansk af oprindelse. Indvandrer eller efterkommer. Ønsker ikke at svare). Det er derfor ikke muligt at vægte på baggrund af etnicitet, da vi ikke kender fordelingen for alle de opstillede kandidater til kommunalvalget 2021.

SLUTNOTER

- 1 § 2, stk. 2, i lov nr. 553 af 18. juni 2012 om Institut for Menneskerettigheder som senest er ændret ved § 6 i lov nr. 2591 af 28. december 2021.
Tilgængelig via: <https://www.retsinformation.dk/eli/lta/2012/553>.
- 2 Institut for Menneskerettigheder (2017). Hædfulde tale i den offentlige debat online. Tilgængelig via: https://menneskeret.dk/sites/menneskeret.dk/files/media/dokumenter/udgivelser/ligebehandling_2017/rapport_haedfulde_ytringer_online_2017.pdf
Institut for Menneskerettigheder (2019). Demokratisk deltagelse på Facebook. Tilgængelig via: https://menneskeret.dk/sites/menneskeret.dk/files/04_april_19/Rapport%20om%20demokratisk%20deltagelse.pdf
- 3 Demokratikommissionen/Dansk Ungdoms Fællesråd (2020). Er demokratiet i krise? Analyser og anbefalinger til at styrke demokratiet i Danmark. Tilgængelig via: https://duf.dk/fileadmin/user_upload/Editor/documents/Maerkesager/Demokratikommissionen/Demokratikommissionens_betaenkning.pdf, side 19
- 4 Kosiara-Pedersen, K. & Harre, A 2017, "Kandidatrekruttering i politiske partier", Tidsskriftet Økonomi & Politik, DJØF, vol. 90, no. 3, 4, pp. 40.
- 5 En optælling fra Institut for Menneskerettigheder i forbindelse med fordelingen af byrådspladser efter kommunalvalget i 2021 viste fx, at kun 36 % af de valgte byrådsmedlemmer var kvinder, og 19 ud af 96 borgmestre er kvinder. Tallet varierer geografisk – og er svagt stigende sammenlignet med de to tidligere valg – men skal ses i lyset af, at kvinder generelt har en højere valgdeltagelse og kvinder udgør 50 % af den danske befolkning. Kilde: Institut for Menneskerettigheder 2021. Flere kvinder tager plads i kommunalbestyrelserne. Tilgængelig via: <https://menneskeret.dk/nyheder/flere-kvinder-tager-plads-kommunalbestyrelserne> og DR 2021. Antallet af kvindelige borgmestre er rekordhøjt. Tilgængelig via: <https://politiken.dk/indland/politik/kommunalvalg/art8481519/Antallet-af-kvindelige-borgmestre-er-rekordh%C3%B8jt.-Fire-af-dem-har-endda-absolut-flertal>
Ved kommunalvalget 2017 udgjorde den yngre gruppe under 30 år kun 8 % af de opstillede kandidater og 5 % af de valgte, jf. figur 15 på side 33. Til sammenligning udgjorde de 18-29-årige på samme tidspunkt 20 % af den valgbare befolkning. Egne beregninger. Baseret på tal fra Danmarks Statistik, Statistikbanken. Opstillede og valgte kandidater til kommunalvalg efter kommune, kandidater, tid, alder og køn. Folketal den 1. i kvartalet efter civilstand, køn, område, alder og tid. Kvartal 3, 2017.
En optælling foretaget af Institut for Menneskerettigheder efter kommunalvalget i 2021 viste, at 4 % af de nyvalgte byrådsmedlemmer havde etnisk minoritetsbaggrund sammenlignet med de 9 % af ikkevestlige indvandrere og efterkommere i befolkningen. Kilde: Institut for Menneskerettigheder (2021). Etniske minoriteter i politik – barrierer for politisk deltagelse. Tilgængelig via: <https://menneskeret.dk/nyheder/ny-rapport-politikere-etnisk-minoritetsbaggrund-haarde-kaar-dansk-politik>.
- 6 Se figur 15 på side 33.

- 7 Minister for ligestilling. Sådan får vi flere kvindelige politikere og diversitet i politik. Veje til en bredere talentpulje i dansk politik. Tilgængelig via: <https://bm.dk/media/18425/saadan-faar-vi-flere-kvindelige-politikere-og-diversitet-i-politik.pdf>
- 8 Demokratikommisionen/Dansk Ungdoms Fællesråd (2020). Er demokratiet i krise? Analyser og anbefalinger til at styrke demokratiet i Danmark. Tilgængelig via: https://duf.dk/fileadmin/user_upload/Editor/documents/Maerkesager/Demokratikommisionen/Demokratikommisionens_betaenkning.pdf
- 9 Forskningsprojektet fandt, at kommunalpolitikere – etnisk danske såvel som ikkeetnisk danske – favoriserer medlemmer af deres egen etniske gruppe. Således modtog 2.395 kommunalpolitikere som led i et eksperiment før kommunalvalget i 2017 en fabrikeret, enslydende borgerhenvendelse pr. mail. Den eneste forskel var, om mailen var underskrevet af Anne/Peter eller Fatima/Mohammad. 63 % af politikerne besvarede mailen, men tendensen var klar: Der blev oftest svaret på mails underskrevet af en borger med samme etniske oprindelse som ens egen. Således besvarede etnisk danske kommunalpolitikere godt 17 procentpoint færre henvendelser fra Fatima/Mohammad, mens kommunalpolitikere med mellemstlig baggrund besvarede cirka 20 procentpoint færre henvendelser fra Anne/Peter. Kilde: "Kommunale politikere vil hellere svare på e-mail fra 'Anne' end 'Fatima'", Bent Winther, Berlingske, 2.2.2021. Den videnskabelige undersøgelse, der ligger bag: "When are legislators responsive to ethnic minorities? Testing the role of electronic incentives and candidate selection for mitigating ethnocentric responsiveness", Dinesen, Dahl og Schiøler, American Political Science Review, 2021, 115(2): 450-466.
- 10 Det er noget lavere end i befolkningen som helhed, hvor ca. 25 % af de 18-64-årige svarer, at de har et længerevarende fysisk helbredsproblem eller handicap VIVE 2021. Side 26. Tilgængelig via: <https://www.vive.dk/media/pure/16726/6185728>
- 11 Institut for Menneskerettigheder (2019). Chikane mod folketingskandidater er en demokratisk udfordring. Policy Brief. Tilgængelig via: https://menneskeret.dk/sites/menneskeret.dk/files/media/dokumenter/ligebehandling/policy_brief_om_survey_om_trusler_og_chikane_mod_folketingskandidater_fv19.pdf
- 12 I instituttets undersøgelse om chikane og trusler mod folketingskandidater fra 2019 anvendte 97 % af kandidaterne Facebook til at føre valgkamp sammenlignet med 82 % af kandidaterne i denne undersøgelse. 52 % af folketingskandidaterne gjorde brug af Twitter mod 12 % af kommunalvalgskandidaterne. Endelig anvendte 48 % af folketingskandidaterne tre sociale medier til at føre valgkamp mod 19 % i denne undersøgelse. Det er dermed sandsynligt, at folketingskandidaterne har været mere eksponeret for chikane og trusler på de sociale medier qua deres mere aktive brug af disse platforme.
- 13 I en undersøgelse efter valget i 2017 blev det målt til cirka 8 %, som næsten ingen valgkamp førte: pp. 37 i Kasper Møller Hansen og Karina Kosiara-Pedersen (2021): Valgkampens kandidatyper: topkandidater, proaktive, partisoldater, slidere og listefyld. I Jørgen Elklit, Sune Welling Hansen og Ulrik Kjær (red.): KV17 – analyser af kommunalvalget 2017. Odense: Syddansk Universitetsforlag.

- 14 Andelen, der har oplevet chikane og trusler i de forskellige regioner er således: Hovedstaden (47 %), Sjælland (44 %), Midtjylland (43 %), Syddanmark (42 %) og Nordjylland (37 %). Der er signifikant forskel mellem andelen, der oplever chikane og trusler i Nordjylland og Hovedstaden. Tallene er stort set uændrede, når der kontrolleres for de opstillede køn og alder.
- 15 Baseret på de kvalitative kommentarer fra spørgeskemaet.
- 16 Se også Kvinfo (2021): Køn og kultur i kommunalpolitik. Undersøgelsen viser, at 30 % af de adspurgte kvindelige respondenter har oplevet mindst én form for seksuel chikane. Tilgængelig via: <https://kvinfo.dk/wp-content/uploads/2021/10/KVINFO-RAPPORT-KOeN-OG-KULTUR-I-KULTURPOLITIK-FINAL-44-sider.pdf>
Se også VIVE, 2021. Kommunalpolitisk barometer 2021.
Tilgængelig via: <https://www.vive.dk/media/pure/16675/6117963>
- 17 Institut for Menneskerettigheder (2021). Etniske minoriteter i politik – barrierer for politisk deltagelse. Tilgængelig via: <https://menneskeret.dk/nyheder/ny-rapport-politikere-etnisk-minoritetsbaggrund-haarde-kaar-dansk-politik>
- 18 Institut for Menneskerettigheder (2019). Demokratisk deltagelse på Facebook. Tilgængelig via: https://menneskeret.dk/sites/menneskeret.dk/files/04_april_19/Rapport%20om%20demokratisk%20deltagelse.pdf
Institut for Menneskerettigheder (2019). Chikane mod folketingskandidater er en demokratisk udfordring. Policy Brief. Tilgængelig via: https://menneskeret.dk/sites/menneskeret.dk/files/media/dokumenter/ligebehandling/policy_brief_om_survey_om_trusler_og_chikane_mod_folketingskandidater_fv19.pdf
- 19 Institut for Menneskerettigheder (2019). Chikane mod folketingskandidater er en demokratisk udfordring. Policy Brief. Tilgængelig via: https://menneskeret.dk/sites/menneskeret.dk/files/media/dokumenter/ligebehandling/policy_brief_om_survey_om_trusler_og_chikane_mod_folketingskandidater_fv19.pdf
Amnesty International (2017): Kvindelige politikere: Had og trusler er hverdag. Tilgængelig via: <https://amnesty.dk/kvindelige-politikere-had-og-trusler-er-hverdag/>
I en europæisk undersøgelse blandt 81 kvindelige parlamentarikere svarer 58,2 %, at de har været udsat for seksuel chikane på sociale medier.
Inter-Parliamentary Union (IPU) and Parliamentary Assembly of the Council of Europe (PACE) (2018). Tilgængelig via: <https://www.ipu.org/resources/publications/issue-briefs/2018-10/sexism-harassment-and-violence-against-women-in-parliaments-in-europe>
- 20 Institut for Menneskerettigheder (2019). Chikane mod folketingskandidater er en demokratisk udfordring. Policy Brief. Tilgængelig via: https://menneskeret.dk/sites/menneskeret.dk/files/media/dokumenter/ligebehandling/policy_brief_om_survey_om_trusler_og_chikane_mod_folketingskandidater_fv19.pdf
- 21 Vold er kriminaliseret i straffelovens §§ 243-249. Chikane er desuden ulovligt, hvis det er rettet mod personens køn, seksuel orientering, kønsidentitet, køns karakteristika, kønsudtryk, etnicitet eller en af de andre beskyttelsesgrunde i ligebehandlingslovgivningen.
- 22 Der er blev rettet henvendelse til følgende partiers sekretariater: Nye Borgerlige, Dansk Folkeparti, Venstre, Konservative, SF, Radikale, Liberal Alliance,

- Socialdemokratiet, Alternativet og Enhedslisten. Første henvendelse blev rettet i april 2021, og en opfølgende henvendelse blev rettet i januar 2022.
- 23 VIVE (2021). Kommunalpolitisk barometer 2021, side 12. Tilgængelig via: <https://www.vive.dk/media/pure/16675/6117963>
 - 24 Kvinfo (2021): Køn og kultur i kommunalpolitik. Tilgængelig via: <https://kvinfo.dk/wp-content/uploads/2021/10/KVINFO-RAPPORT-KOeN-OG-KULTUR-I-KULTURPOLITIK-FINAL-44-sider.pdf>
 - 25 Institut for Menneskerettigheder (2019). Chikane mod folketingskandidater er en demokratisk udfordring. Policy Brief. Tilgængelig via: https://menneskeret.dk/sites/menneskeret.dk/files/media/dokumenter/ligebehandling/policy_brief_om_survey_om_trusler_og_chikane_mod_folketingskandidater_fv19.pdf
 - 26 Institut for Menneskerettigheder (2019). Chikane mod folketingskandidater er en demokratisk udfordring. Policy Brief. Tilgængelig via: https://menneskeret.dk/sites/menneskeret.dk/files/media/dokumenter/ligebehandling/policy_brief_om_survey_om_trusler_og_chikane_mod_folketingskandidater_fv19.pdf
 - 27 Institut for Menneskerettigheder (2021). Etniske minoriteter i politik – barrierer for politisk deltagelse. Tilgængelig via: <https://menneskeret.dk/nyheder/ny-rapport-politikere-etnisk-minoritetsbaggrund-haarde-kaar-dansk-politik>
 - 28 Institut for Menneskerettigheder (2019). Demokratisk deltagelse på Facebook. Tilgængelig via: https://menneskeret.dk/sites/menneskeret.dk/files/04_april_19/Rapport%20om%20demokratisk%20deltagelse.pdf
 - 29 Ytringsfrihedskommissionen (2020). Betænkning om ytringsfrihedens rammer og vilkår i Danmark. Betænkning nr. 1573. Tilgængelig via: https://www.justitsministeriet.dk/sites/default/files/media/Pressemeddelelser/pdf/2020/betaenkning_nr_1573_2020_del_1.pdf
 - 30 Institut for Menneskerettigheder (2022). Høringssvar over udkast til lov om regulering af sociale medier. Tilgængelig via: https://menneskeret.dk/sites/menneskeret.dk/files/media/document/H%C3%B8ringssvar%20over%20udkast%20til%20lov%20om%20regulering%20af%20sociale%20medier_0.pdf
 - 31 Demokratikommissionen/Dansk Ungdoms Fællesråd (2020). Er demokratiet i krise? Analyser og anbefalinger til at styrke demokratiet i Danmark. Tilgængelig via: https://duf.dk/fileadmin/user_upload/Editor/documents/Maerkesager/Demokratikommissionen/Demokratikommissionens_betaenkning.pdf

**INSTITUT FOR
MENNESKE
RETTIGHEDER**

